

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

(Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

Κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετηρίδα τοῦ 18 αἰῶνος ἐγένετο ἐν Γερμανίᾳ πνευματικὴ τῆς κινήσεως ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς ἀναγεννήσεως; Μὴ δυνάμενοι οἱ Γερμανοὶ νὰ ἀσκήσωσι ἐθνικὴν τινα πολιτικὴν διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐνόητος, ἔστρεψαν πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἰδεώδους καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας; ἐζήτησαν δὲ νὰ μορφώσωσι τὰς πνευματικὰς τοῦ ἔθνους δυνάμεις ἐν τῇ ἀναγεννήσει τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο ἡ μόνη δύναμις ἡ διέπουσα τότε τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα τῶν Γερμανῶν. Ἑλληνισμὸς καὶ Humanismos ἦσαν τὰ μόνα στοιχεῖα, ἅτινα παρεσκευάσαν τὴν πνευματικὴν καλλιγενεσίαν καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τοῦ ἐν Γερμανίᾳ ἐθνικοῦ φρονήματος. Ἐκ τῆς ὅλης δὲ πνευματικῆς ταύτης ἀναπτύξεως ἐξηγεῖται καὶ ὁ κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα φιλελληνισμὸς τῶν Γερμανῶν. Ἦτο ἡ ἐκφρασις ἀγνῆς λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτῶν πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην, τὰ πνευματικὰ κληροδοτήματα τῆς ὁποίας ἀπετέλεσαν καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ τὴν βάσιν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ γερμανικοῦ. Πρὶν ἢ ἡ Ἑλλάς ἦδη ἀποφασίσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα, ὑπῆρξε Γερμανὸς τις, ὅστις ἔσχεν ὡς ποιητικὸν ὄνειρον τὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀποκαταστάσιν τῆς ἀρχαίας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εὐκλείας, τὸ δὲ μυθιστορημα αὐτοῦ τὸ ἐπιγραφόμενον ἀπὸ Ἐρημίτης τῆς Ἑλλάδος» διαπλέγει ἐνθουσιασμὸς καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀνυπερβλήτου. Ὁ ποιητὴς τοῦ μυθιστορήματος τούτου Hölderlin ὑπῆρξεν ὁ προάγγελος τῆς γνωστῆς ἐκείνης πλειάδος τῶν Γερμανῶν ποιητῶν, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὴν Μοῦσάν αὐτῶν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος.

Τὴν ἐπιφανεστέραν ὁμῶς μεταξύ τῶν φιλελλήνων θέσιν κατέχει Λουδοβίκος ὁ Α' βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας· τόσῳ περισσώτερον δὲ τιμῶμεν τὸν Λουδοβίκον, ὅταν συγκρίνωμεν τὰ φιλελληνικά του ταῦτα αἰσθημὰ πρὸς τὰς διχθεσεις τῶν ἄλλων ἡγεμόνων. Ἡ διπλωματικὴ καὶ αἰ πλεῖστα τῶν αὐτῶν μετὰ φρίκης ἀπέβλεψαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκανάστασιν οὐδὲν ἄλλο διαβλέπεται ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ ἢ νέαν ἀφορμὴν Εὐρωπαϊκῶν ταρχῶν. Ὁ Λουδοβίκος δ' ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἡγεμὼν, ὅστις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐχαίρεισε τὴν ἐναρξίν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, διακρίτως δὲ ὁ Maurer

ἐν τῷ γνωστῷ «Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ» βιβλίῳ του ἔγραψεν, ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Λουδοβίκου ὠφέλησεν οὐδὲν ἧττον τὴν Ἑλλάδα ἢ ἡ ἐν Ναυαρίῳ ναυμαχία.

Ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Λουδοβίκου μὲγα μέρος ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ ποιήματά του ταῦτα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πρότυπα ἢ παραδείγματα κάλλους καὶ τέχνης ποιητικῆς, πάντως ὁμῶς εἶνε τὰ λαμπρότερα μνημεῖα ἀγνοῦ καὶ εἰλικρινοῦς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρωτος. Τὰ ὀνόματα Βότσαρης, Κανάρης, Καραϊσκάκης κλ. συμπλέκονται παντοτε μετὰ τῶν ἐνδόξων ὀνομάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εὐκλείας, τοῦ Μιλτιάδου, Θεμιστοκλέους, Φειδίου, κ.τ. ἄ. τὸ δὲ Μεσολόγγι, τὰ Ψαρά καὶ ἄλλοι ἐνδοξοὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως χωραὶ συνδέονται μετὰ τῶν ὀνομάτων περιφήμων ἐκ τῆς ἀρχαιότητος χωρῶν, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Μυκάλης, Σαλαμῖνος κλτ.

Ἐνθους ἔψαλε τὴν ἐναρξίν τοῦ ἀγῶνος, «τὴν ὑποφώσκουσιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡμέραν», τοῦ πρώτου δὲ τούτου φιλελληνικοῦ τοῦ ποιήματος μεταφέρομεν εἰς τὸ πεζὸν τὴν ἐξῆς στροφὴν·

«Νίκα Ἑλλάς! σὺ ἦτις ὑπῆρξες πατρίς τῶν ἐνδοξοτέρων ἡρώων, ὁ θρόνος τῆς ἀνυπερβλήτου καλλιτεχνίας καὶ τὸ αἰῶνιον ὑψηλὸν παράδειγμα ὅλου τοῦ κόσμου. Ἑλλάς, ἡ κατακοσμηθεῖσα ὑπὸ τῆς εὐνοίας τῶν Μουσῶν, ἡ πολυτιμὸς κοίτις παντὸς ὅ,τι εὐγενὲς ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, Ἑλλάς ἡ εὐφυστάτη, νίκα, νίκα.»

Κατὰ τὸ θέρος 1822 ἀναφωνεῖ πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Περικλέους καὶ Ἀριστομένους.

«Ἑλληνες, ἐγκαταλελειμμένοι ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου ἀγωνίζεσθε τὸν μέχρι τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ἀγωνίζεσθε ἐν τῇ ἐρυθρᾷ λάμπει τοῦ ἡλίου δυσμένου, ἧτις φωτίζει νῦν ἐν Ἑλλάδι ἐρείπια μόνον.

Τοῦ Κανάρη ἡ δὲ τὸν στόλον πυρπολεῖ τῶν Μουσουλμάνων
Καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡ βόλος εἰς τὰ σκότη κοκκινίζει.
Μὲ τὰς φλόγας του ἐν μέσῳ θριαμβευτικῶν παιάνων
Ἦρωσ, τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του φωτίζει...

Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος ὑπῆρξε τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ Λουδοβίκου. Καὶ ἐν αὐταῖς ἐτι ταῖς οἰκογενειακαῖς ἐορταῖς ταῖς τῶν γενεθλίων καὶ τοῦ ὀνοματός του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἐορτάσιμον αὐτοῦ αἰσθημὰ ἄλλως ἢ διὰ τινος εὐχῆς, διὰ τινος ἐπιγράμματος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

... . Ἐγὼ δ' ὕψιστε, ὁ ἦδη ἀνατέλλων
καὶ χαιρετῶν με ἥλιος διὰ λαμπρῶν ἀκτίνων
νὰ μ' ἀναγγεῖλῃ σήμερον λαμπρὸν ἐπίσης μέλλον
τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων.

Διὰ τῆς ἐπιγράμματος τούτου ἐχαίρεισε τὸν

ἥλιον φωτίζοντα ἀμφιητηρίδα τινὰ τῶν γενεθλιῶν του· εἰς ἄλλην δὲ ἀμφιητηρίδα τοῦ Λουδοβίκου βροχερὰν ταύτην, ἐποιήθη καὶ τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα ἀφιερωμένον καὶ τοῦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα:

Στάζειτε, στάζειτ' εὐτυχεῖς
λεπταὶ σταγόνες τῆς βροχῆς
ὡς τόσα δάκρυα χαρᾶς ἂν ἢ Ἑλλὰς τὰ πλήθη
τῶν πολεμίων τῆς νικᾶ
ὡς δάκρυα σπαρακτικὰ
ἀνίσως καὶ ἠττήθη.

Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀγγελθείσης αὐτῷ προσφάτου τινὸς νίκης τῶν Ἑλλήνων ἐπέγραψεν εἰς τὴν προτομὴν τοῦ Ὀμήρου ἣν εἶχεν ἐν τῷ γραφείῳ του ὁ Λουδοβίκος τὰ ἐξῆς:

Γέρον Ὀμηρέ μου χαῖρε!
Τῆς Ἑλλάδος ἐπαγγέλον αἱ ἐλεύθεροι ἡμέραι,
καὶ τὰ χεῖλη ἔχι δοῦλα ἄλλ' ἐλεύθερα τῶν νέων
καὶ φαίρῃ θ' ἀναγινώσκουν τὰ ποιήματά σου πλέον.

Ἀγνότατον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος αἴσθημα διὰ πνέει ἐπίσης καὶ τὸ ποίημα τὸ αἰεὶς τοὺς Ἑλληνας» ἐπιγραφόμενον, ὅπερ ἐτόνισεν ἡ λύρα τοῦ Λουδοβίκου ἐπὶ τῇ στέφει καὶ ἀναγορεύσει αὐτοῦ εἰς βασιλεία τῆς Βαυαρίας.

«Εὐχὰς μόνον θερμὰς ἠδύνατο ἡ ψυχὴ μου νὰ ἀναπέμψῃ ὑπὲρ τῆς σώτηριος ὑμῶν, γενναῖοι Ἕλληνας, ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος πρὸς τὸν οὐρανόν. Μάστιγν διεσκόρπιζεν εἰς τὰ πέριξ ὁ πνέων ἀήρ τῆς κιθάρας μου τοὺς τόνους καὶ μόνον χορδὴν ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ ἡ χεὶρ μου. Ἐν ἐρήμῳ ἤχουν αἱ ψαλαὶ μου ὡς πυρετώδεις στεναγμοὶ κεκρυμμένου ἔρωτος. Ἦδη ἡ λύρα εἰσήγησεν, ἀλλ' ὁ λόγος ἰσχυρὸς διαχέεται ἀπὸ φλογερᾶς βασιλέως ψυχῆς καὶ ζητεῖ, Ἑλληνας, πρὸς σωτηρίαν ὑμῶν νὰ λάβῃ μορφήν ἔργου.»

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Λουδοβίκος ἐξεπλήρωσε τὴν υπόσχεσίν του ταύτην. Ἄμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσει αὐτοῦ συνέστη ἐν Μονάχῳ κατὰ προτροπὴν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Λουδοβίκου σύλλογος φιλελληνικὸς σκοπῶν τὴν εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα παροχὴν ὑλικῆς, πραγματικῆς ὑποστηρίξεως. Πρῶτος δὲ ὁ Λουδοβίκος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἰσφορῶν ἐπέγραψε 20,000 φιορίνια, συνετέλεσε δὲ ὥστε νὰ δοθῶσι καὶ εὐεργετικαὶ τινες ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων παραστάσεις, συναυλῖαι, χοροί, δι' ὧν οὐκ ὀλίγα ποσὰ εἰσепράχθησαν. Πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας τοῦ βασιλέως ὀλίγοι ἐν Μονάχῳ διέκειντο εὐμενῶς. Ὁ Λουδοβίκος ὁμοῦ καὶ παρὰ τὰς αὐστηρὰς παρατηρήσεις καὶ διαμαρτυρίας ἐξηκολούθησεν ὑποστηρίζων διὰ παντὸς τρόπον τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπέστειλε καὶ πάλιν ὁ Λουδοβίκος 20,000 φιορίνια, ἅτινα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς λύτρα γυναικῶν καὶ παιδῶν αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὅπως δὲ εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ γείνη εὐλογος τῶν χρημάτων τούτων χρῆσις, συνέδεσε τακτικῶν

ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Eynard, τοῦ καταναλώσαντος τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος.

«Λάβετε τὰ χρήματα ταῦτα, ἔγραφε πρὸς τὸν Eynard καὶ φροντίσατε ὡς τάχιστα καὶ προθυμότερα περὶ τῆς ἐπιτυχίας· βοηθήσατε τὰ ἀτυχῆ ταῦτα θύματα καὶ σώσατέ τα ἀπὸ τῆς βεβαίας ἀτιμώσεως τῆς τουρκικῆς αἰχμαλωσίας».

Ὅτε δὲ πάλιν ὁ Καποδίστριας ἐμελλε νὰ ἰδρῶσιν πιστωτικὸν καθίδρυμα χάριν ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος πέννητες κατέστησαν, πρῶτος ὁ Λουδοβίκος ἔσπευσε νὰ καταθέσῃ 50,000 καὶ πάλιν φιορίνια. Ὅχι μόνον δὲ διὰ τῆς Μούσης καὶ διὰ χρηματικῶν εἰσφορῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἐζήτει νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ἀποστέλλων εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀξίωματικῶν δωροκιμασμένους ἄνδρας, οἷος ἦτο ὁ μέγας φιλέλληνας Heydek. Αἱ ἐπιστολαὶ δὲ τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὸν Heydek μαρτυροῦσι μετὰ πόσης προσοχῆς παρηκολούθει ὁ βασιλεὺς τὰς ἐργασίας καὶ τὸν βίον ἐν γένει τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐπαναστασίαν Βαυαρῶν φιλελλήνων. Δὲν ἠρκέσθη δὲ εἰς ταύτην μόνην τὴν ὑποστήριξιν ὁ Λουδοβίκος, ἀλλ' ἐσκέφθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Οἱ υἱοὶ τῶν πλείστον ἀγωνιστῶν Τζαβέλλας, Καραϊσκάκης, Μαυρομιχάλης, Κανάρης, Μιαούλης, Τομπάζης, Μεταξᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνετράφησαν καὶ ἐξεπαιδεύθησαν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Λουδοβίκου, ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς δὲ ἐν γένει τῶν ἑλληνοπαίδων κατηνάλωσεν ὁ Λουδοβίκος ἐκ τῶν ἰδίων, κινῶν πολλάκις τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ζηλοτυπίαν τῶν συμπολιτῶν του, οὐκ εὐκαταφρόνητα ποσά. Ἐν ἔτει ἡδὴ 1827 ἔγραφε πρὸς τὸν γενναῖον αὐτοῦ φίλον τὸν ἐν Ἑλλάδι Heydek. «Βαθέως μὲ συνεκίνησεν ἡ εἰδήσις ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Βότσαρη τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἥρωος ἀπέφασκε νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μόνου τῆς τέκνου εἰς τὴν ἐμὴν φροντίδα· μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας θὰ τὸν ὑποδεχθῶ. Πείσατε καὶ αὐτὸν τὸν Κολοκοτρώνην νὰ ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ σπουδάζουσιν ἡδὴ τῇ ἐμῇ δαπάνῃ δύο Ἕλληνας, κατ' αὐτὰς δὲ ἀφικνεῖται καὶ τρίτος τις. Σκοπεύω δὲ νὰ προσκαλέσω καὶ τινα τῶν φυγάδων ἱερέων, διότι ἐπιθυμῶ νὰ διδασθῶσιν οἱ νέοι μου Ἕλληνας καὶ τὰ τῆς πίστεως τῶν πατέρων αὐτῶν, νὰ ἐπιστρέψωσι δὲ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἑλληνικώτεροι ἢ ὅτι ἦσαν ἐλθόντες τὸ πρῶτον εἰς Μονάχον». Ἐντὺς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπεστάλησαν ἕνεκα τῶν θερμῶν προτροπῶν τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνας εἰς Μονάχον, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Λουδοβίκος ἐν τιμῇ πρὸς τὸν Heydek ἐπιστολῇ τὰ ἐξῆς γράφει:

«Καὶ τοὺς ἐξ νέου Ἕλληνας θὰ δεχθῶ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ θὰ φροντίσω νὰ εἰσαγάγω καὶ τούτους εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολήν, εὐχαρίστως δὲ θὰ ἔβλεπον μεταξύ αὐτῶν καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ἐνδόξου ἥρωος Καραϊσκάκη. Ἡ παρατήρησίς σου δέ, ἀγαπητέ Heydek, γράφει ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς ὁ Λουδοβίκος, ὅτι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες εὐποροὶ ἐξ ἰδίων ἀναλίσκοντες ὀφείλουσι νὰ στείλωσι τοὺς υἱοὺς των εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ στρατιωτικὴν σχολήν, ἢ γνώμη λέγω αὕτη εἶνε ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Διότι οἱ νέοι Ἕλληνες ἔχουν μεγάλην ἀνάγκη τῆς γερμανικῆς, αὐστηρᾶς, στρατιωτικῆς παιδείου· οὕτω δὲ ἀνατραφέντες θὰ μάθωσι νὰ σέβωνται καὶ ὑπακούωσι εἰς τοὺς ἀνωτέρους των.» Καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ πρὸς τὸν Heydek ἐπιστολῇ του ἐπαναλαμβάνει ὁ Λουδοβίκος τὴν αὐτὴν σκέψιν καὶ προτρέπει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποστείλωσι ὡς πλείστους ἑλληνόπαιδας εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Μονάρχου. «Λίαν ὠφέλιμον θὰ ἦτο διὰ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα ἐὰν ἀπεφάσιζον καὶ οἱ πλούσιοι Ἕλληνες νὰ ἀποστείλωσι ἐξ ἰδίων δαπανῶντες τὰ τέκνα των πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς Μόναχον. Ὅφείλουσι δὲ ὅχι πάντες ἐν τῇ πολεμικῇ ἐπιστήμῃ νὰ ἀνατραφῶσι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην νὰ σπουδάσωσι.» Τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίῳ, ἐπισήμεν αὕτη ἡμέρα τῶν αὐλικῶν παρουσιάσεων, τοῦ ἔτους 1827 ἔστησαν πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Λουδοβίκου 30 ἑλληνόπαιδες ἔχοντες ἡλικίαν ἀπὸ 7 μέχρι 14 ἐτῶν. Οἱ πλείστοι τούτων ἦσαν ὄρφανοὶ οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπάτριδες, ὡς οἱ ἐκ τῆς σφαγῆς τῆς Χίου διασωθέντες. Ὁ Λουδοβίκος ἐμερίμνησε πατρικῶς περὶ πάντων τούτων ἀποστείλας αὐτοὺς εἰς διάφορα ἐκπαιδευτήρια. Εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς δὲ καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλλήνων μερίμνην τοῦ Λουδοβίκου ὀφείλεται καὶ ἡ ἐν τῇ Βασιλικῇ Πλατείᾳ τοῦ Μονάρχου ἱδρυσις τοῦ «Πανελληνίου» διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ Παρρησιάδου. Πλείστοι τῶν Ἑλλήνων τῶν ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ἐκπαιδευθέντων ζῶσι καὶ σήμερον ἔτι, διεσπαρμένοι καθ' ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν καὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς τρυφερᾶς μερίμνης καὶ πατρικῆς τῶν ὄντι στοργῆς τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Οὐδὲν ἄρα ἄπορον, ὅτι ἡ ἐν Προνοίᾳ ἔθνικῃ συνέλευσις ἀνεκήρυξε βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Ὁθωνα τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ μεγαλοφύχου τούτου φιλέλληνοσ καὶ βασιλέως. Χαρακτηριστικωτάτη δὲ εἶνε ἐπιστολὴ τις τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὸν ἐνδόξον φιλόλογον καὶ φιλέλληνα Θεόφιλον διατρίβοντα ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν. «Οὐδαμῶς ἐπιθυμῶ νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἐπραξα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν ἦτο ἀποτέλεσμα ἀγνῆς καὶ θερμῆς πρὸς αὐτοὺς συμπάθειας, δὲν

ἐπιθυμῶ δὲ νὰ ἀμαυρωθῇ ἡ ἀγνότης τῶν σκοπῶν μου διὰ τινος πραγματικῆς ἀμοιβῆς.»

Οὕτω δὲ ἡ ἀνάρρησις εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον τοῦ Ὁθωνοσ δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὅχι ὡς ἀποτέλεσμα πρακτικῶν πολιτικῶν βλέψεων, ἀλλ' ὡς ἐκπλήρωσις μᾶλλον ἐνὸς ιδεώδους τοῦ Λουδοβίκου, ὡς ἐν καὶ τοῦτο ποιητικὸν ἐπεισόδιον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ἡ σύγχρονος βαυαρικὴ φιλολογικὴ καὶ δημοσιογραφία παρέχουσι ἡμῖν εἰκόνα τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τῶν Βαυαρῶν ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς ταύτης τοῦ Ὁθωνοσ. Ἡρᾶξαντο ἤδη νὰ ἀναζητῶσι ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἄλλα κοινὰ σημεῖα συνδέοντα ἀδελφικῶς τοὺς δύο τούτους λαοὺς, Βαυαροὺς καὶ Ἕλληνας, καὶ τὴν τυχαίαν δὲ σύμπτωσιν τῶν κοινῶν χρωμάτων τῆς ἑλληνικῆς καὶ βαυαρικῆς σημαίας ἐχαρακτηρίζον ὡς ἀριστὸν οἰωνόν. Ἡλπίζον δὲ οἱ Βαυαροὶ ὅτι θὰ ἀναλάβῃ καὶ πάλιν, ὡς ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι, ἡ δύναμις τῶν βαυαρικῶν ἐμπορικῶν πόλεων διὰ τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀνατολῆς.

Πάντες δὲ ἐμακάριζον τὸν εὐτυχῆ τούτον θνητὸν, τὸν βασιλέα Ὁθωνα, ὧτινι ἔλαχε τὸ εὐγενὲς τοῦτο ἔργον, νὰ μορφώσῃ δηλ. ἐκ τῶν ἀπογόνων ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ πάλιν λαὸν ἀντάξιον τῆς παλαιᾶς του εὐκλείας.

Μετὰ πάροδον τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεωσ τοῦ Ὁθωνοσ ἐπεσκέφη ὁ Λουδοβίκος, περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1835, τὴν κλασσικὴν ταύτην χώραν, τὴν χώραν τῶν νεανικῶν τῶν οὐνεῖρων. Ἀπερίγραπτος δὲ ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων ὅτε ὁ Λουδοβίκος πατήσας τὸ πρῶτον τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδοσ ἐνηγαλίσθη τὸν υἱὸν του τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων προσφωνῶν αὐτὸν «Υἱέ μου, ἀγαπητέ μοι Ὁθων.» Χιλιάδες λαοῦ συνωθοῦντο περὶ τοὺς δύο βασιλεῖς, πατέρα καὶ υἱόν, ἐπιθυμοῦντες νὰ προσκυνήσωσι τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον τῶν φιλελλήνων καὶ τὸν ἀπὸ πλείστων χρόνων εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδοσ.

Μία τῶν σπουδαιωτέρων φροντίδων τοῦ Λουδοβίκου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι δικιμονὴν του ὑπῆρξε καὶ ἡ σπουδὴ τῶν περισωθέντων λειψάνων τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας. Καθ' ἐκάστην δὲ σχεδὸν ἡμέραν ἀνήρχετο χαρίεις καὶ φαειρὸς πάντοτε ὁ Λουδοβίκος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκεῖ δὲ ἐνθουοσ συνέλαβε καὶ πλείστα σχέδια ἀνασκευῶν καὶ συμπληρώσεων ἀρχιτεκτονικῶν οἰκοδομημάτων. Κυρίως δὲ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐκίνησεν ἡ γενομένη τότε ἀνακάλυψις τῶν διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν μερῶν τοῦ ἐν Ἀκροπόλει ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ οἰκοδομήματος τούτου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα μεγαλήτερα καὶ τολμηρότερα ὠνευροπόλησεν ὁ Λουδοβίκος, εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα δὲ Schinkel εἶχεν ἀναθέτη τὴν ἐκπόνησιν σχεδιογραφημάτων ἰωνικῆς τινὸς ἐν Ἀκροπόλει Στῶας.

Ὁ Λουδοβίκος οὐδαμῶς διενότηθη νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὡπωσδήποτε ὅμως ἡ ἐν Ἑλλάδι διαμονὴ τοῦ ἐπέδρασεν εὐεργετικῶς εἰς τὰ τῆς πολιτείας. Αὐτὸς πρῶτος κατενόησεν ὅτι ἡ Ἑλλάς, ὡς εἶχε τότε, μόνον διὰ πατριαρχικῆς λιτότητος ἠδύνατο νὰ διοικηθῇ, αὐτὸς ἐπέσει τὸν Ὀθωνα νὰ φέρῃ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν, διώρθωσε δὲ πολλὰ διοικητικὰ σφάλματα τῶν Βυακρῶν ἀπολυγράφων του.» Τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου συνδέεται καὶ μετὰ τῆς τοπογραφίας τῆς νέας πόλεως Ἀθηνῶν. Εἰς αὐτὸν οφείλεται ἡ διάσωσις παλαιῶν τινῶν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἅς πάσας ἐμελλε νὰ καταρρίψῃ ἡ ἀντιβασιλεία ἢ ῥυμοτομία ἐπίσης τῆς πόλεως ὑπῆρξεν ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τοῦ Λουδοβίκου, τὰ δὲ ἀνάκτορα ἰδρύθησαν, ἐν ᾧ χώρῳ σήμερον ἰδρυνταί, κατὰ προτροπὴν τοῦ Λουδοβίκου, ὅστις καὶ μετέβαλέ πως αὐτῇ χειρὶ τὸ σχέδιον τὸ ὑπὸ τοῦ περιφήμου Gärtner ἐκπονηθέν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας παρέμεινεν ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1836 καταλιπὼν πλείστας λαμπρὰς ἀναμνήσεις τῆς διαμονῆς του. Μία δὲ τούτων ἦτο καὶ ὅτι ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν Ἀθηνῶν ἀναχωρῶν ἐξ Ἑλλάδος 50,000 φρ. ὑπὲρ τοῦ ἀνεγειρομένου δημοτικοῦ νοσοκομείου. Ὁ Λουδοβίκος περιηγήθη σχεδὸν ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, πλείστας πόλεις τῆς μὴ βασιλευομένης ἐτι Ἑλλάδος, καὶ ἐν γενεῖ πᾶν ὅ,τι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἢ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἦτο περίφημον. Ἀνεχώρησε δ' ἐξ Ἀθηνῶν φέρων τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐνηγκαλίσθη ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Ὀθωνα, τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων οἰκοδομημάτων τῶν κοσμοῦντων τὴν πόλιν τοῦ Μονάχου, τὰ Προπύλαια, ἀνήγειρεν ὁ Λουδοβίκος εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἐσωτερικῶν στοῶν ἀπθηνάντισε τοὺς σπουδαιότερους προμάχους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀναγράφας μὲ μέγαν χρυσῶν γράμματα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Πρὶν ἢ ἐπιἀποτελεσθῇ ἡ ἀναγραφὴ καὶ τοῦ τελευταίου Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ἠγγέθη εἰς τὸν Λουδοβίκον ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Ὀθωνος. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐμελλον νὰ τελεσθῶσι τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ οἰκοδομημάτων τούτου. Ὁ δὲ Λουδοβίκος διερχόμενος τὸ πρῶτον τὰ Προπύλαια ταῦτα ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύοντας ὑπὸ λύπης ὅτι τοιοῦτον οἰκτρὸν τέλος ἔλαβε τὸ κλασσικὸν αὐτοῦ ὄνειρον. Μετ' ἀνησυχίας καὶ φόβου παρηκολούθει τὴν νέαν τροπὴν τῶν πολιτικῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, ἄθυμος δὲ ἔγραφε πρὸς τινὰ τῶν φίλων του καὶ φίλων τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ὀθωνος τὰ ἐξῆς· αἰ-

μαι βεβαίωτατος ὅτι θὰ ἔλθῃ χρόνος ὅποτε θὰ ἐκτιμηθῇ προσηκόντως ἡ ἰσχυρὰ βοήθεια, ἣν παρέσχον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη εἰς τὴν ἀγνότητα καὶ εἰλικρινεῖαν τῶν ἐνεργειῶν μου.

Ἐπὶ ταῖς νῦν τελουμέναις ἐν Μονάχῳ μεγαλοπρεπεστάταις ἐορταῖς τῆς ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου, ὧν ἀπασα ἡ Ἑλλάς νοερώς μετέχει, ἐψήφισεν ὁ δῆμος τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας τὴν ἀνεγερσιν μεγαλοπρεποῦς μνημείου τοῦ Λουδοβίκου ἐν περιόπτῳ χώρῳ τῆς πόλεως. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξεδήλωσεν ὁ δῆμος Ἀθηναίων τὴν ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὰς εἰλικρινεῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐργασίας τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι εἶχε δικαίον ὁ Λουδοβίκος λέγων, ὅτι αἱ σιγμιαῖαι πλάναι ἐξαφανίζονται, μόνη δὲ ἡ ἀλήθεια φαίνεται ἐπὶ τέλους νικῶσα.

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Η ΞΕΝΟΥΛΑ

K... B...

1

Ξενοῦλά μου, γιὰ σένα,
Ποῦ μ' ἔκανες 'ς τὰ ξένα
"Ὡραὶ καλάϊς νὰ ἰδῶ,
Βαρειὰ θλιμμένους τόρα,
'Σ τοῦ χωρισμοῦ τὴν ὥρα,
Τραγούδια τραγουδῶ.

Τοῦ χωρισμοῦ τραγούδια:
Χλωμά, χλωμά λουλούδια
Κομμένα ἀπ' τὴν καρδιά.
Τὸ δάκρυ τὰ δροσίζει
Κι' ὁ πόνος τοὺς χαρίζει
'Αγάπης εὐωδιά.

2

'Η μοῖρα μ' ἔφερε κοντὰ 'ς ἐσένα,
Μικρὴ Ξενοῦλά μου γαλανομάτα.
Μόνος, παντέρημος ἐδῶ 'ς τὰ ξένα
Μὴ θές ὁ δύστυχος νὰ πλανηθῶ
Μακρὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ νὰ χαθῶ.—

Ξενοῦλα, δεῖξέ μου τὴν ἴσια στράτα!

Μέσα 'ς τὰ τριστράτα, 'ς τὰ μονοπάτια,
Δὲν ξέρω ὁ δρόμος μου ποῦ θὰ μὲ φέρῃ.
'Η νύχτα ἐτύφλωσε τὰ δύο μου μάτια
Μὴ θές ὁ δύστυχος νὰ πλανηθῶ
Μακρὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ νὰ χαθῶ.—

Ξενοῦλα, σῶσέ με, δός μου τὸ χέρι!